

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זצוקללה"ה

גליון מ"ד

[תש"ע]

שנה כ"ו

בעידן רעוא דרעוין פרישת דברים תש"ל

ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים וגו' (א, יא). במדרש (ספרי מובא ברש"י) אמרו לו ישראל, רבינו משה, הקב"ה לא נתן קצבה לברכותינו ואתה אומר אלף פעמים, אמר להם מה שברכתי אתכם משלי ברכתי, כשיבוא הקב"ה יברך אתכם כאשר דבר לכם. והתקדוק הוא דמה היו צריכים ישראל לברכותיו של משה כשאין קצבה לברכותיו של הקב"ה. במסורה הואיל ג', הואיל משה באר את התורה (דברים א, ה), כי הואיל ה' לעשות אתכם לו לעם (שמואל א' כב, יב), כי הואיל הלך אחרי צו (הושע ה, יא).

ובדרך המוסר אשר ממנו נקה לעבוד את השי"ת, דאיתא בגמ' (ברכות לג.) אין ערוד ממית אלא החטא ממית. וענינו לפי מה שמשלו משל בספה"ק בכומר שהי' רשע ובעל תאוה גדול למאד, ודרכו היתה כשהיו הערלים בני עירו באים אליו להתוודות על פשעם כדי שיכפר להם הי' שואלם במה חטאו, וצוה להם שיביאו לו מאותו הדבר שחטאו כדי שיעמוד עליו וידע באיזה אופן יתרצה לו, ובוה הי' מספק ליצרו את כל תאוותו, - ויקר מקרה שבא אליו אחד מן הערלים שהי' ידוע לשיכור גדול ועכשיו רצה לחזור בו משכרותו, וכדרכו של הכומר הלז שאל גם אותו באיזה דבר חטא, והשיב הערל שהי' שותה לשכרה ממשקה יי"ש חזק, וצוה הכומר שיביאו גם לו ממין זה שיטעום, וכשהתחיל לשתות מעט מהמשקה הי' מקיא כל מאכלו וגם בגרונו הי' שורף לו מחוזק המשקה, כי מעודו לא הסכין ולא הי' רגיל לשתות מהמשקה הזה, ובפנותו אל הערל העומד לפניו להתוודות ולבקש על נפשו ענה ואמר לו תיתי לך בזאת שאין אתה צריך לכפרה כי כבר נתכפר לך במה ששתית מהמשקה הרע הזה ודי לך ביסורים שנתייסרת מהשכרות.

והנמשל מובן בחוטא שהרגיל לחטוא נגד השי"ת, והוא שקוע בעומק התאוות הרעות ובחושך ואפלה גדול הוא שריו ולא יראה אור שאינו יכול כבר לסבול הקדושה, ואינו יכול להתחזק בעצמו לצאת מטיט העבה שנשקע בו, וכמו התולעים שמקום גדילתן הוא באשפה שאין יכולים לחיות במקום נקי, וכדוגמת האדם שעניו לקיוות שאינו יכול לבוון עיניו כנגד אור השמש ורק החושך הוא רפואה לעיניו, כן הוא החוטא כסיל בחושך הולך שאינו מורגל לראות אור לנגד עיניו, וחושב בקוצר שכלו שהחושך ומעשים רעים הם המביאים התענוג לאדם - ולעומת אלו הם הצדיקים שבורחים מן העבירה כמו שבורחים מריח נבילה וממקום

אשפה, וכל תענוגיהם הוא בתורה ובמצוות ובעבודת השי"ת, ומרגישים נועם ומתיקות גדולה ואינם מתפנים אפילו לדבר הרשות שלא להפסיד אפי' רגע מהמתיקות והאור הגדול שסובב אותם, ועל אלו הצדיקים אמרו חז"ל (אבות ה, ב) שכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה, כי בזה שעושים מצוה לפניו ית' הם באים בשכרם בגדל התענוג הנפלא שמגיע להם בעשיית המצוה שהוא ממש עד כלות הנפש, ולכן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:)) שכבר קבל כל שכרו בזה שזכה לעשות המצוה.

בן היו צדיקים שלא היו יכולים לסבול את החומא ולעמוד בקרבתו, כמו ששמעתי מהרה"ק מנאסוד על הרה"ק מוהר"י טומשובר, שכשהי' נכנס לביהמ"ד ונגש אצל אברך מאברכי ביהמ"ד והשמיע קול אנהה ועקר רגליו ממנו היו יודעין כל באי ביהמ"ד שאברך זה אינו נקי ויש בידיו עבירות, ומחמת זה ברח ממנו הרה"ק שלא הי' סובל הריח הרע של עבירה. - וזלעומ"ו במצוות היו מרגישין ריח נפלא הנודף מהמצוה, וכדכתיב במלך המשיח (ישעי' יא, ג) והריחו ביראת ה', שכל מעיינים בתורה ובמצוותיה, ומבלעדי זאת הייהם אינם חיים, ואם נכשלים ח"ו אפי' בניצוץ קטן של עבירה עולמם חשך בעדם, ומצטערין ומתייסרים כלבם תמיד ובבחי' וחמאתי נגדי תמיד, ואצלם שכר עבירה היא העבירה עצמה, שמקבלים בזה כל ענשם שלבם מרתת תמיד על שעברו פי ה'.

לא כן הרשעים שהם רגילין בכך, ואינם שמים על לבם גודל הפגם שפוגמים בעברם על אחת ממצוות ה' ועושים הדבר בשאט נפשם כי הורגלו בכך, וכיון ששנה בה נעשית לו כהיתר ולא ישוב מדרכו הרעה, כי אם שייראו אותו בתוכחות קשות ובדברים קשים כגדין, שיזכירו לו את גודל עגשו העתידה לו שתשלוט בו אש של הגיהנום וכדומה דברים המייראים ומפחידים לב האדם, וכולי האי אולי ימנע עצמו קצת מלחטוא. אבל אוי לאותה בושה שימנע רק בשביל פחד העונש שגם זאת הוא עושה בשביל אהבת גופו המגושש, ולא מפני יראתו לה' יראת הרוממות ויראה מהחטא המתועב, שלא יגע בה וידבק בו מזהמתה, ואדם כזה כבר סר צלם אלוקים מעל פניו.

עפ"ו נראה לפרש מאז"ל (סוכה נ"ב:)) לעתיד לבוא מביאו הקב"ה ליצה"ר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים, צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה. ולכאורה הא"ך ידמה היצה"ר בשתי פנים, ואם הוא גבוה כהר א"ך הוא נראה כחוט השערה. אך נראה דלצדיק שכל הפצו ומעייניו בתורה ובעבודת השי"ת אין לו כי אם יצה"ר כחוט השערה, שאין יכול היצה"ר לבא אליו ולהטריח עליו דברים לאמר עשה כך ועשה כך, כי הוא אינו מבין לשוננו, ולא יעלה על דעתו לשמוע אליו ולפנות לבבו מדרך התורה שהיא חייו ומאור עיניו, וצוחק הוא על ההילך הזה שרוצה להסיתו בדברים לקחת ממנו נשמתו וחיותו. אבל הרשעים שהורגלו בחטאם מאד יקשה עליהם להלחם נגד היצה"ר, דכיון שטעמו

מעם החטא היצה"ר ימצא כבר מכסימו להערים עליו וללכדו ברשתו (כמ"ש בשערי תשובה לרבינו יונה דכל שמרבה לחטוא, יקשה עליו לשוב כי היצה"ר לוכדו תמיד יותר ברשתו). ולכן לרשעים נדמה כחוט השערה שמראים להם דמות היצה"ר של הצדיקים ואז הם בוכים, שהם רואים איך קל הוא לנצח את היצה"ר אם אין הולכים אחר שרירות הלב, ואיך קל הוא להיות צדיק ולהרגיש נועם ומתיקות בקדושה, והם החליפו כל זאת בעד תאוות שעה. וכנגדם לצדיקים מראים דמות יצה"ר של הרשעים שגבוה כהר, ואפי' היו הרשעים רוצים לחזור בהם היצה"ר מנע מהם וסגר דלת בעדם, ותמיד הי' דוחפם יותר ויותר לעמקי הטומאה, וגם הצדיקים בראותם זאת הם בוכים (ש) שבגודל ענוותנותם חושכים הם שמדה זאת נתונה להם מהשי"ת שמרחם עליהם ביודעו שאם יהי' להם יצה"ר כהר לא יוכלו לעמוד כנגדו, וברוב רחמיו שחשב מחשבות לבלתי ירח ממנו נדח נתן בהם יצה"ר קטן ודל שהוא כחוט השערה.

ובידוע מהרה"ק מלובלין שאמר ברוב ענוותנותו כי הוא מקנא באנשים שיש להם יצה"ר לרדוף אחר תאוות עולם, והם מתגברים עליו, כי מה שכר מגיע בשבילו על עבודתו, כשלוטו יש טבע שמתענג בתענוגים בלימוד התורה"ק, וגם בטבעו שמואם בכל דבר גשמי כגון אכילה ושתי', וכשמזכיר שם ה' הוא רואה לנגד עיניו שם הוי' שמאיר באש שחורה ע"ג אש לבנה, ורואה מסוף העולם ועד סופו, והכל אצלו בטבע המורגל, וא"כ ודאי הדבר שהאדם שמתגבר על יצרו בכוחות עצמו הוא במדרגה גדולה יותר ממנו.

מציינו מדת ענווה כזאת אצל משה רבע"ה דמעיד עליו הכתוב (במדבר יב, ג) והאיש משה עניו מאד וגו', והוא גם מתוך גדולתו ויצאה ענוותנותו מפני שזכה מה שלא זכו אחרים לראות מראות אלוקים ופנים אל פנים דבר וגו', וארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה, שהי' לו טבע שמואם בגשמיות, וממילא כשראה אדם שטבעו נוטה קצת לגשמיות חשב בדעתו שכל אדם גדול הוא ממנו שיכול להתגבר אפי' קצת על יצרו, אבל הוא מי יודע אם לעת כזאת אילו היתה לו נפי' לגשמיות ולתאוות אם הי' יכול לשלוט על יצרו אפילו כמו זה האיש.

ודבר זה מרומז בפסוק עצמו והאיש משה, דאיתא מהאריז"ל (עיין רבינו בחיי בראשית ד, כה, ובנחלת בנימין הקדמון מצוה לו) משה ר"ת מ'שה ש'ת ה'בל שנשמת שת והבל נתגלגלו במשה, והנה איש הוא בחי' גדולה וחשיבות, ע"ד מאז"ל (פדר"א פל"ח) וימצאהו איש (בראשית לו, טו) זה גבריאל, ואמה"כ והאיש משה אף שהי' בבחי' איש, גוף זך כמלאך ונשמתו הק' של הבל מ"מ הי' עניו מאד, והטעם, מכל האדם אשר על פני האדמה היינו שראה בנ"א שהם ע"פ האדמה שגופם נוטה אחר ארציות וגשמיות בחי' אדמה, וחשב בדעתו שהם במדרגה גדולה יותר ממנו, שהוא בטבע נוטה אחר הטוב ועיקרו טוב שנשמתו גבוהה נשמת הבל, ואין שום גבורה בזה שהוא בבחי' איש משה כנ"ל. ובהרבה צדיקי אמת ראינו מדה זאת שהיו

מקנאים במצוות ומעש"מ של פשוטי העם שהיו הולכים בדרכים שהיצה"ר חי' פורש רשת לרגלי כל עובר בהם, ואפי' ברשעים גמורים היו רואים בגודל ענותנותם אך טוב בכל דבר שעשו.

ולבן לעתיד לבוא כשיראו הצדיקים והרשעים פניו של יצה"ר אלו ואלו בוכים, שהצדיקים יחשבו בענוותנותם שהם היו מקצרים בעבודת השי"ת, ואלמלי נתן להם השי"ת יצה"ר של הרשעים לא היו יכולים לעמוד בפניו, והרשעים יראו קלקלתם שהיו יכולים לגרש יצה"ר מקרבם ולעשותו כחוט השערה, שאם היו מתגברים עליו היו רואים כמה משוקץ ומתועב הוא החטא, שאין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות, ונסתמא עין שכלו לראות ולהבין את גודל החיזק שנגרם ע"י החטא, וכמו האדם שאוחזו רוח שגעון ואוכל זכוכית ואינו חושב תוצאות הדבר שע"י"ז הוא נוטל את נפשו.

והאדם הישר בשכלו כשיש בו החולי הנורא (פרטן) וצריך לחתוך אבר מאבריו או לפתוח ראשו כדי לרפאותו, הנה לא יתרעם על שצריך לנתחו ויהי' לו יסורים מזה, כי יודע הוא דצרתו היא החולי המסוכן וכשחותכין ממנו אבר אדרכא רפואה היא לו, ומהלל ומשבח לידים שגרמו לו יסורים אלו, ודוגמתו הוא בחטא האדם. והחכם שעניו בראשו כשהקב"ה מביא עליו יסורים ישמח ויגל לבו על שמרחם עליו השי"ת ומרפא אותו מחולי הנפש, וכדאחז"ל (ברכות ה.) יסורין ממרקין עוונותיו של אדם ועי"ז מזדכך נשמתו ולא תאבד. ועל כגון דא אמרו (שם נד.) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ובגמ' (שם ס:) נפק"מ לקבוליגהו בשמחה, והיינו שהרעה הנראית כלפי חוץ טובה היא לו, שמצילה נשמתו מרדת שחת ותזכה לאור באור החיים.

וזהו אין ערוד ממית אלא החטא ממית. שאין הערוד מטריד האדם מן העולם אלא החטא הוא הגורם לענשו, והערוד עושה שליחותו של מקום להפרע ממנו, ולא רק שאינו ממית כי אולי אף מחי' הוא שע"י ענשו בעוה"ז הוא זוכה לחיי עוה"ב, וכבר אמר נעים זמירות ישראל (תהלים קיח, כא) אודך כי עניתני בעיניוים ועניות, והטעם ויהי לי לישועה, דהעניות הבאים עליו הם לישועה שעל ידם נמחלים העוונות, וסימן הוא שמרחם ה' עליו וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח והבן.

ובזה נראה טעם מחלוקת ר"י ורבנן (תענית כט.) דר"י אמר אלמלא הייתי שם הייתי קובעו בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף, ורבנן אתחלתא דפורענותא עדיף. ולכאורה צדקו דברי ר"י ומפני מה אין אנו נוהגין אבילות בעשירי, ואדרכא אפילו כמ' אחר חצות אין יושבין כבר כאבלים לארץ ומניחין תפילין ואומרין סדר הקרבנות, ובטור (ס' תקע"ב) דעושיין צרכי סעודה לערב.

אך הנראה דזה בא לרמוז שעיקר החורבן לא חי' כשנשרף ההיכל, כי מה יקוננו על מקדש ה' כשכבר שכינה נסתלקה ממנו מאז שחטאו והרגו את הנביא זכרי'

בתוך ההיכל, וכתוכחת הנביא (ירמ' ז, ט-יא) הגנוב ורצוח וגו' ובאתם ועמדתם לפני בבית הוזה וגו', המערת פריצים הי' הבית הוזה, ומה נתאונן ונקונן על ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים, אדרבא ידוע מספרי קבלה (עין שפע חיים לקוטי ד"ת בסעודת נעילת התג לשמוח"ת תשמ"ג (שנה כ"א - גליון ס'), ובשפע חיים לסליחות דרוש כ"ג) כי הרבה קליפות ממאות נאברו מן העולם בעת שריפתה. אלא דעיקר צרת החורבן הי' לפני שריפת ההיכל ואתחלתא דפורענותא עדיפא, שאז חמאו וביוז קדש ה' ועשו מבית ה' מערת פריצים, ועל דא קא בכינו שגרים החמא מה שגרים ולא הערוד ממית אלא החמא. וע"ז קונן הנביא, (איכה ה, מז) נפלה עמרת ראשינו אוי נא לנו כי חמאנו, שלא בעת שגשרף ההיכל נפלה עמרת ראשנו, אך נפלה בעת אוי לנו כי חמאנו בעוד שלא נשרף, ובזה נסכבו כל הצרות ונשרף ההיכל, ועל זה היה דוח לבנו על הר ציון ששמים בעת ששועלים הלכו בו (שם ה, ז-ח) שהתנהגו כשועלים וכחיות טרף.

עוד מקונן עליהם (שם א, א-ב), איכה ישבה בדרד העיר רבתי עם שהיתה בדרד העיר בזמן שנדמה שהוא רבתי עם, היתה כאלמנה בזמן שנדמה שהיא רבתי בגוים שרתי במדינות, וגם כי עם מורה על שפלות כמו שחת עמך, רבתי בגוים שרתי במדינות שחשבו להיות ולהדמות ככל הגוים, והעיקר אצלם שיהי' להם ככל הגוים מדינה ושרים, ולכן היא כאלמנה יושבת בדרד, ושתיים רעות עשו עמי אותי עזבו וגו' (ירמ' ב, ג), והוסיף ואמר היתה למס אותיות סמא"ל חסר א', ירמוז על אלופו של עולם, שהיו לגמרי ברשות הסמ"א ולא הי' להם אפי' ניצוץ אחד מהקדושה. ובכו תבכה בלילה שתי בכיות, כי ראה ירמ' ברוח"ק את קץ אחרית הימים שיהיו אותם הצרות, שגם יהי' רבתי בגוים ושרתי במדינות וככל הגוים ח"ו בית ישראל.

על זאת ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה כי אין מנחם לה, ואף שיחזרו ויבנו את העיר ויקומו הריסות האבנים שוא והבל היא הנחמה, וזאת כי עדיין חורבן היא ועדיין לא נבנתה, והטעם, כי כל רעיה בגדו בה, אלה המראים לה חיבה וריעות ומתחברים אליה אינם אלא בוגדים והיו לה לאויבים כי אויבי ה' המה. צריכים המה לירושלים כדי שיהי' להם מלכות ושררה ככל הגוים, ואיך תנחמוני הבל, האם לזאת הלכו ישראל בשבי ובגולה י"ט מאות שנה שתראה אח"כ פני ירושלים כביום גלתה בחורבן ביהמ"ק, והאם שמחה יקרא לזאת.

וכבר אמר הנביא (הושע ט, א) אל תשמה ישראל אל גיל כעמים, היינו שלא יהי' לך שמחה כשמחתם של שומים הללו הרוצים להדמות בכל דבר לגוים, ואדרבא מי שיש בו ניצוץ של אמת רואה כי יותר צריכים לקונן על זה, שזה שקול כמו חורבן בית ה', ובשעה שרואה הוללות ושמחת הרשעים הוא פורש לקרן זוית ומתאבל על ירושלים, וכמ"ש ירמ' (איכה ג, א-ב) אני הגבר ראה עני, שהוא בלבד ראה את החורבן ואת עני עמו, כי רשעים הללו טח עינים מראות, שהעיקר אצליהם

הי' שיוכלו למלא תאותם ולא להזכיר שם ה', ואותי נהג חושך ולא אור, להם לא הי' נפק"מ בחושך ואפילה הזו בהסתלקות השכינה ובהתגברות הסט"א וההיצונים.

זאת הקינה אנו מקוננים מדי שנה בשנה כמ' באב כשאנו נמצאים בגלות המר הזה, וכל זמן שעדיין לא נושענו חוזרים לראות את חשכת החורבן התגברות הטומאה שהיא סכנה לנשמה יותר מלגוף, כי אפי' כשהגוף נשרף עדיין יש לו תקנה לא כן בשריפת הנשמה, ואבלות זו שייכא דווקא בתשיעי שהוא יום אתחלתא דפורענותא ולא בעשירי שבו נשרף רובו של היכל, כי לא על הגשמיות עצים ואבנים אנו מכבים, אלא על הרוחניות והתגברות הטומאה.

ועפ"ז גל"פ מאה"כ (תהלים ד, ז) מי יתן מציון ישועת ישראל וגו' יגל יעקב ישמח ישראל, דהנה ידוע דישאל הוא מדרגה גדולה ע"ש כי שרית עם אלוקים ועם אנשים (בראשית לב, כט), ויכוננו בזה אלו שאינם מתחברים לגויים ואדרבא נלחמים בהם ולא יעזבו לשרו של עשו להזדווג עמהם, ויעקב הוא בחי' וידו אוחזת בעקב עשו (שם כה, כו) אלו האנשים המתחנפים לגויים ורוצים להדמות אליהם, והתפלל דוד המלך ע"ה מי יתן מציון ישועת ישראל, שהישועה תהי' ע"י הצדיקים שהם בבחי' ישראל ולא ברשעים הללו שהם אוחזים בעקב עשו, ואז כשתהי' הישועה ע"י ישראל יגל יעקב, יגילו גם המגושמים הללו על הישועה בגשמיות, אבל עוד יותר מזה ישמח ישראל שיתגדל ויתקדש שם ה' ותתבער רוח הטומאה מן הארץ, כי זאת היא להם הישועה האמיתית והבן.

ואולם, בדבר אחד יכולים להכניע כוחות הטומאה והסט"א, כי לא חרבה ירושלים ולא חרב ביהמ"ק אלא בפשעה של תורה, (תדא"ר פרק י"ח) ובדבר שקלקלו וחמאו בו מתרצין, כי הלא כה דברי כאש נאם ה' (ירמ' כג, כט) ואש של תורה מכלה ושורפת את הטומאה וההיצונים. בפרט בעת צרה כזאת ובצוק העיתים ששונאי ה' נושאים ראש, וגלוי וידוע לפניו ית' שמיום הוסד ארץ לא הי' דור עני בדעת כדור זה, שנתקיים בו עתידה תורה שתשתכח מישראל (שבת קל"ח:): וכופרים מהערב רב הם עומדים בראש ומנהיגים רח"ל, ובעלי אמונה מועטים וגם הם סחופים ודוויים וכל היום מטולטלים, ואין לך יום שאין קללתה מרובה משל חברתה, שמתגבר תמיד עם הארצות וכפירה ומינות מתפשטת בעולם וגוזרים בכל יום גזירות חדשות של שמד.

העצה היחידה לנו להתקיים בתוך ספינה מרופה זו הוא לימוד התורה, וככל שהרשעים מבזים את התורה ומחרפין ומגדפין צריכין אנו יותר ויותר לקבל על עצמנו עול התורה, ונמסור נפשינו עליה שתהי' לנו כיתד שלא תמוט, ולא רק בעיקרי תורה"ק כי אם על כל קוץ וקוץ בה, והחלש יאמר גיבור אני במלאכת שמים, וכל בחור או אברך צריך להתחזק יותר מהרגלו ללמוד תורה ולחזק גם אחרים, ויסיר מלבו כל התאוות הגשמיות וחמדת הממון, ויהי' כל מעייניו כי אם בתורת ה', וחיילים יגבר ויקבץ על יד דף על דף, ויצרף פרק לפרק ומסכתא למסכתא, ובוה

יצליח לשבור כל הטומאה, והשכם והערב עליהם בביהמ"ד והם כלים מאליהם, ואי
 יהי' איתן מושבו ולא יוכלו לעקור אותו כל הרוחות שבעולם.

דבר זה הוא בדוק ומנוסה כי כל אלו שהי' דבוקים בתוה"ק יומם וליילה והמיתו
 עצמם באהלה של תורה היו עומדים בכל הנסיגות שנתנסו, ולא כאותם
 שבורחים מהתורה כתינוק הבורה מבית הספר והולכים לעסוק בצרכי צבור,
 ומכניסים ראשם בכל פינה נידחת בין כופרים ורשעים גמורים כדי לזכות אותם,
 ואדרבא הם מסתכנים בזה ועד דמריד לפלוט נבלע בהם מסם המות הנדבק
 ככופרים הללו, ומה להם נועקים לתקן העולם בעוד שאת עצמם לא תקנו, ואין זה
 דרך לכל אדם וודאי שלא זו הדרך לחלושי כח. והדרך האמיתי שאין יוצא
 ברחובותינו כי אם לישב באהל התורה, וכל המרבה הרי זה משובח, וכל העוסק
 בתורה שכינה כנגדו (תמיד לב), וממילא כלים כל חיילות הסמ"א ע"י לימוד התורה
 כי רב חילי, וע"י לימוד תורה אפי' של יחיד עוברת רוח טהרה וקדושה בעולם שעל
 ידה להכניס הרהור תשובה בלבו של הרשע הגדול ביותר ויהי' תקון לעולם.

והנה במאז"ל הנ"ל לא חרבה ירושלים וכו', אלא בפשעה של תורה יש להתבונן,
 דהא חרבה רעות עשו שהעמידו צלם בהיכל ה' והרגו את זכרי, ועל מה
 ראו לומר כי דווקא בפשעה של תורה נחרב. אלא דאם היו עוסקין בתורה לא היו
 מגיעין לכל זה דתורה אצולי מצלא מן החטא.

ונראה בזה לפרש מ"ש השי"ת לאברהם (בראשית יב, א) לך מארצך ומולדתך
 וגו'. דהנה כל העולם היו עובדי ע"ז ואחד הי' אברהם שהי' מכיר את
 בוראו, והוא מה שיסד הפייטן בתפלת מנחה ליו"כ אב ידעך מנוער, ובמדרש מביאו
 רש"י (שם יד, יז) עמק השוה הוא עמק המלך, עמק שהושוו שם כל האומות והמליכו
 את אברהם עליהם לנשיא אלוקים ולקצין. וכל העובר על מדרש זה ישתומם לבו,
 דאם מלך עליהם ודאי הי' צריך להתווכח אתם ולהוכיח אותם להבדל מע"ז שאין
 בו ממש, וא"כ מלאכתו מלאכת שמים מתי נעשית, הא גמירנא ד' מאות פירקי הי'
 מסכתא דאברהם בע"ז (ע"ז י"ד:). ואימתי למדה.

אך האמת כמו שהארכנו, דלא עם תוכחה וויכוח עם אפיקורוס יתוקן העולם, כי
 אדרבא אמרו חז"ל (סנהדרין ל"ח:). דאסור להתווכח עם אפיקורוס ישראל דכ"ש
 דפקר טפי, ודרך האמת הוא להרבות בלימוד תוה"ק לשמה, ולהתפלל ולהתחנן
 לפני השי"ת הרחום וחנן שירחם על בריותיו על נשמות בני העשוקות, ויכניס
 בקרבם לב טהור לכל יאבדו ח"ו ברשות הסמ"א, וזה עצה מועילה כמ"ש לעיל
 אברהם אבינו יוכיח כדאיתא מרביתנו יהודה החסיד מביאו הרב החיד"א (בריש ספרו
 מדבר קדמות) שהיו האבות יושבים ועוסקים בתורה ט"ו שעות בכל יום, וע"י זה הי'
 אברהם אבינו ע"ה מכניע הקליפות ונכנעו כל האומות תחתיו בכח אור התורה
 והמליכותו עליהם.

והזהירו השי"ת ע"ז ואמר לך לך מארצך, דהיינו שתלך לאר"י ושם תוכל לפעול הרבה, וכאמרם ז"ל אין תורה כתורת א"י (ב"ר טו) וע"י לימוד התורה תכנים רוח טהרה בלב כל איש, ואמה"כ לך לך היינו דווקא שתתבודד לעצמך ותהי' רק בלבדך ולך בעצמך, לא להתערב בין הגוים גם לזויכוחים וטענות עמהם, ושתלך לדבר עמהם ולהוכיח אותם לעבוד את השי"ת, רק אתה תעשה כשאתה לעצמך כמו שציוויתי בלימוד תורה"ק ואז ואעשך לגוי גדול וגו', כמו שהי' באמת לבסוף שנכנעו כל האומות תחתיו בכח התורה, וסיים הכתוב לומר וילך אברם כאשר דבר אליו ה' להגיד שבחו שלא שינה מדבריו ית"ש, רק האמין בה' שרק בדרך זה יתרבה כבוד שמים והי' רק אליו השם והי' מתבודד עם קונו.

וזאת תורת המסורה כי הואיל ה' לקחת אתכם לו לעם, ר"ל כשיגיע הזמן ויהי' נראה שמרחם השי"ת על עמו ישראל, וזמן גאולה באה שנתקבצו גלויות ישראל יהדיו, אז יהי' כי הואיל הלך אחרי צו, שילכו אחר הע"ז ויברו מלכם דרכים חדשים אשר לא שערום אבותינו ולא ידעום. והרואה זאת ישתומם בלבו ויחרד כי גאולה כזאת חורבן היא, וע"ז חרב בית מקדשנו ומפני חמאינו גלינו מארצנו. לזה הוסיף ואמר הואיל משה באר את התורה, שזאת היא העצה היעוצה לבטל את המומאה, השכם והערב אליהם בביהמ"ד ולך עמו בא בחדריך, חדרי תורה וכל מעייניכם יהי' רק בתורה, ואז לא תצטרכו לפחד מפני המומאה, כי אש התורה תשרוף אותם, וניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ומכלה את כולם.

ויל"פ כונת המסורה שמראה מצב קץ ואחרית הימים, כי אף שבכל הדורות היו אפקורסים שבזו דבר ה', אבל הלכו בריש גלי, ובעלי האמונה התרחקו מהם כמו משאר הגויים, אבל לעת ערב קודם ביאת משיח צדקנו יהי' אור וחשך משמשים בערבוביא, ויהיו אף מקצת מבעלי האמונה ומלומדי התורה מכולכלים מאויר הטמא של הכפירה והמינות שיתפשטו בעולם, והם כתינוק הנשבה שאין להם מי שיוורה להם דרך האמת, ומחמת זה מתגנב בלבם קצת מהכפירה להאמין בזרוע ולאמר כוחי ועוצם ידי עשה את כל החיל הזה, וזהו כי הואיל הלך אחרי צו והואיל משה באר את התורה, אימתי יהיו שתי אלו עולים בקנה אחד אמונה בתורה ובע"ז כאחד, זה יהי' בזמן הואיל ה' לקחת אתכם לו לעם, היינו קודם ביאת המשיח שיהיו לומדי תורה, ואולם את כל תאוותם ודעותם הכוזבות ימצאו בתורה הק' עצמה.

עד"ז ביאר הרה"ק מוה"ר אייזיק מזידטשוב זי"ע בנמ' (חולין צ"א). ויאבק איש עמו רשב"ג אמר כעכו"ם נדמה לו וכו' רשב"א משמ' וכו' כת"ח נדמה לו, ופי' הוא ז"ל דאלו ואלו דברי אלוקים חיים, וע"פ מה דאיחא במדרש (מדרש לקח טוב) עד עלות השחר עד ימות המשיח, ורמז על ימות המשיח שיהיו אפילו מקצת ת"ח שהם כנכרים, וכנ"ל שישתף את הע"ז לתורה, ואז יראה השי"ת כי כלו כל הקיצין שאפילו מאור שבתורה אינו מחזירן למוטב, ואדרבא ופושעים יכשלו בה, וירחם

השי"ת על עמו ויאמר די לצרותנו ויבער רוח הטומאה, ויקויים והואיל ה' לקחת אתכם לו לעם, לקחת אתכם משבי הסמ"א שהייתם כלואים בתוכה, ורוח חדשה אתן בקרבכם נאום ה', היינו הגאולה הרוחנית ע"י הקב"ה בעצמו.

והנה משרע"ה אמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא וגו', כי אפילו במעשה העגל ה' מלמד זכות עליהם, ואפילו במצרים שהללו והללו עובדי ע"ז אמר למה הרעות וגו', וטוען שאינם אשמים בדבר אלא שכח הטומאה הוא חזק ממנו, ורצה להמשיך עליהם רוח טהרה ואיתרעותא דלעילא שהקב"ה בעצמו יטהר אותם שיהיו ראויים לברכה אף שמצד עצמם אינם ראויים לברכה.

זהו שאמר ה' אלוקי אבותיכם ולא אלוקיכם כי אתם אינכם הולכים בדרכיו, ג"כ יוסף עליכם ככם אלף פעמים וברכה זו משלי היא שהמשכתי עליכם, אבל כשתעשו רצונו ית' ותלכו בדרכיו, אז ויברך אתכם ר"ל שתהיו ראויים לברכה מצד עצמכם, אז יוסף ברכה עד בלי די כאשר דבר לכם, שאין קצבה לברכותיו של הקב"ה.

והנה בנמ' (יומא כ"ב:) רמי כתיב (הושע ב, א) והי' מספר בני, וכתיב אשר לא ימד וגו' כאן בעושי רצונו של מקום כאן באין עושי רצונו של מקום. ולכאורה יקשה הא ענין אחד הוא ובפסוק אחד ואיך יתחלק לב' דברים. ונראה כי תוקף ואורך הגלות והצרות הגדולות הם היו בעוכרינו שנמאזו הלבבות, ונתקיים בנו והיית משגע ממראה עיניך אשר תראה (דברים כח, לד), והאם זה פלא שאחרי כל זאת נחלשה האמונה ונחסרה הדעת, האם יש מכאוב כמכאוב בני' שנתנסו בכל הנסיונות הקשים, אבל לא חלילה במרד ובמעל עברנו על מצוותיו ית', וכשהקב"ה יראנו נפלאות ונסים וירחם על עמו ישראל יקבלו כולם את עול מלכותו ית' באהבה, ויאתו כולם לעבדו.

וזהו שאמר והי' מספר בני' באין עושי רצונו של מקום, ומכל מקום ע"י שיהיו כחול הים ויראו נסי השי"ת ורחמיו עליהם ונפלאותיו וטובו יעשו תשובה באמת, ועי"כ יתרכו אשר לא יספר מרוב בעושי רצונו של מקום והבן, וכן ה' אלקי אבותיכם, אף שאין אלקיכם רק אלקי אבותיכם, יעשה לכם נסים ויוסף עליכם אלף פעמים, ובוה שתראו נסי השם הטוב תשובו באמת ויברך אתכם בברכותו לאין קץ וסוף, ולא ימד ולא יספר כאשר דבר לכם והבן.

ויעזרינו השי"ת ע"ד כבוד שמו ית' שיהפוך ימים אלה מיגון לשמחה ומאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה במהרה דידן בגאולתינו גאולת עולם בב"א.

ליל ע"ק פר' דברים תשל"ב

ובמדבר אשר ראית אשר נשאך ה"א כאשר ישא איש את בנו וגו' וכדבר הזה אינכם מאמינים וגו' (א, לא). יל"ד דפתח בלשון יחיד אשר ראית ואח"כ המשיך בלשון רבים ככל הדרך אשר הלכתם.

ונראה עפמ"ש הרה"ק מוהר"ר אלימלך זי"ע פסוקים אלו בנוע"א זו"ל, ועוד הוכיח אותם ובמדבר וגו' ולכאורה ובדבר הזה אינו מדויק, אך כשאדם הולך בגשמיות ועיניו עוה"ו יום עי"ז נתגשם כ"כ שאפי' הניסים והנפלאות הנגלים והנראים בחוש הראות אינו מאמין, וזהו שהוכיח אותם אף שקלקלתם ואמרתם אחינו המסו וכו' הי' לכם להאמין ע"י הניסים שראיתם בחוש העמוד אש וענן ההולך לפניכם, ובדבר הזה אינכם מאמינים ר"ל ואתם אפילו הניסים הנגלים אינכם רואים מחמת שאתם מגושמים כ"כ, והוכיח אותם שישומו לב לגודל הניסים והנפלאות שעשה עמם השי"ת בכל עת, ועי"ז יודככו ויתקדשו בקדושה רבה עכל"ק.

והנה אתה הראת לדעת כי בהעדר הקדושה נסמין עיניו של אדם וטח עיניו מראות נפלאות הבורא, ולמד מעיניו שאם מקדש עצמו מלמטה ומרבה בלימוד בתוה"ק מזדכך ורואה את אשר עשה ה' בעולמו ומפליא לעשות בכל עת ורגע בחסדו הגדול, ועי"ז אמר דהמע"ה (תהלים קיט, יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, שע"י עסק התורה יראה נפלאות וניסים, ואמרו זו"ל (ערוכין י"ב) רשעים אפי' בפתחה של גיהנום אינם חוזרין בתשובה, ועיניו כי הרשעים יסגלו הטבע, וכל דבר יאמרו כי פגע או מקרה הטבע הוא מחמת שטח עיניהם מראות האמת, ואף כשיעמדו בפתחה של גיהנום לא ישימו יראת ה' בלבבם כי יחשבו אולי גם זה מקרה הוא ולא ה' פעל זאת.

ועל זה אנו מבקשים בנוסח הקדושה של שבת ממקומך מלכנו תופיע וכו' ועינינו תראינה מלכותך, כי הרשעים אפי' כשיראו מלך המשיח בא ומקבץ כל ישראל לא יראו את השכינה הק' עמו, ויחשבו כי בדרך הטבע בא ומלך על ישראל כמלוך מלך על אומה אחרת, לכן מפילים אנו תחינתנו שלא נהי' בעצת הרשעים והחטאים, אלא נזכה ועינינו תראינה מלכותך, פי' מלכות שמים שבא הוא וכל קדושו עמו. וי"ל גם להיפך דמבקשים על זמן הזה, דאף שבקשנו שיופיע כבוד מלכותך עלינו אך מ"מ ועינינו תראינה מלכותך גם כיום כשיש הסתר פנים בעולם, וגל עינינו שנראה האמת ולא נהי' כרשעים יושבי חושך וצלמות.

בזה יל"פ מאה"כ (שמות יד, לא) ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו, דלכאורה איפכא הול"ל שקודם האמינו בה' ואח"כ קבלו היראה. אלא שהאמונה האמיתית לא יזכה האדם אלא לאחר שעלה במעלות ובמדרגות, ואחר שכבר זכה ליראה וזכה ורואה נפלאות גדולות עד אין מספר שעושה השי"ת ברוב טובו עם בריותיו, והבן.

וז"ש ובמדבר אשר ראית וגו' בכל הדרך אשר הלכתם, פי' שאף שהלכתם כולכם יחד וכל איש ישראל עבר את המדבר, אך לא הי' בלב כולכם שווה, אשר ראית אשר נשאך ה' פי' דבר זה הי' מסור לכל יחיד ויחיד, ומה שראה זה לא ראה זה, שהצדיקים ראו ביותר נפלאות הבורא בכל רגע וחסדו כי גבר עליהם בכל שעה

ושעה, וכנגדם הרשעים טח עיניהם מראות וכנ"ל, ואח"כ הוסיף להוכיחם כולם יחד ובדבר הזה אינכם מאמינים, פי' שאף המאמינים לא הגיעו לתכלית האמונה וכמאמינים ואינם מאמינים, ופרט להם כל הניסים שעשה השי"ת בכל דרך מסעיהם.

יום ש"ק פר' דברים תשל"ב

ואצוה בעת ההוא את כל הדברים אשר תעשון (א, יח). יל"פ עפ"מ דאיתא בהנהגות הרה"ק מלובלין זי"ע אות י"ט, ועיקר ליכור שלא לעשות ולא לדבר ולא לחשוב כי אם מה שתהיינה רצון הא-ל ב"ה, להיות נח"ר לפניו ית' או שתמשיך מזה לו ית' נח"ר, וכבר קדם בזה הרב בעל חובת הלבבות (שער עבודת אלוקים פרק ד') שכתב דאין בתנועות האדם דרך של רשות אלא או עבירה או מצוה, וכאשר נשמע מן הקודש זקה"ק מצאנו זי"ע שאמר דאדם המנענע את מקמרתו בלי לייחד יחוד משמו ית', אינו בנגד אדם כלל.

וז"ש עוז"ש ואצוה אתכם בעת ההוא על כל הדברים אשר תעשון. פי' שכל הדברים שתעשו יהיו בבחי' ואצוה שהיא מצוה, שאל"כ עבירה היא בדרך, כי אין דרך של רשות אלא או עבירה או מצוה, וע"כ ובחרת בחיים, והבן.

תוכן הענינים : (רעד"ר דברים תשל"ב)

- הסבר ע"פ משל שהשכר הכי גדול של המצוה הוא התענוג שיש בהמצוה, ובעבירה להיפך, וזה ביאור מחז"ל (אבות ד, ב) שכר מצוה מצוה.
- צדיקים לא יכלו לסבול ריח של עוברי עבירה, וממוהר"י מטומושוב.
- הצדיק שמכניע היצה"ר היא אצלו כחוט השערה ולרשעים שהולכים בעצת יצרם נעשה קשה לכבוש כהר, ומבאר בזה הגמ' (סוכה נב.) לעת"ל מביאו הקב"ה ליצה"ר ושוחטו וכו', ובדברי רבה"ק מלובלין שהוא מקנא באנשים שיצרם גדול.
- בענין ענותנותו של משה רבינו ע"ה, וביאור הכתוב (במדבר יד, ג) והאיש משה עניו מאוד וגו'.
- ביאור מחז"ל (ברכות לג.) אין ערוד ממיט אלא החטא ממיט, שעיקר הרע היא החטא גופא והיסורים הם לטובתינו, וביאור הפסוק (תהלים קיח, כא) אודך כי עניתני וגו'.
- עיקר צרת החורבן היא הסתלקות הקדושה ולא שריפת העצים והאבנים, ובוה יבואר למה נקבע התענית בתשיעי ולא בעשירי וביאור המקראות איכה א, א-ב, ועי' אנו מקוננים עד היום, וביאור המקראות (תהלים יד, ז) מי יתן מציון ישועת ישראל וכו' יגל יעקב ישמח ישראל.
- להכניע כוחות הטומאה והסטי"א אפשר רק ע"י לימוד התורה, וככל ששונאי ה' נושאים ראש ומבזים את התורה צריכים להתגבר ביותר מסירת נפש ללמוד תורה ועי"ז נכנס קדושה והרהורי תשובה בעולם.
- ביאור מחז"ל (תדא"ר פ' יח) לא חרבה ירושלים אלא בפשעה של תורה, שע"י ביטול תורה הגיעו לעברות חמורות ונחרב ביהמ"ק.
- ביאור הכתובים (בראשית יב, א) לך לך מארצך וגו' ששם באר"י שאין תורה כתורת אר"י יוכל ללמוד תורה, ועי"ז ואעשך לגוי גדול שכולם יכנעו תחתיו ויתרבה כבוד שמים.

- ביאור המסורה ג' הואיל, כשיהי' הואיל ד' לעשות לו לעם ויהי' הולכים בדרכים אשר לא שערום אבותינו או עצה הוא ללמוד תורה.
 - בזמן עקבתא דמשיחא אף בלב לומדי תורה יהי' התרשלות באמונה, וביאור המסורה ג' הואיל.
 - משה רבינו ע"ה לימד זכות על ישראל שרק תוקף כוחות הטומאה העבירתם לעשות העגל ורצה להמשיך עליהם ברכה אף אם אינם ראויים, ואח"כ כשיהיו ראויים יזכו לברכת השי"ת בעצמו, וביאור הכתוב ד' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם וגו', וביאור הגמ' (יומא כב:) על הכתוב (הושע ב, א) והי' מספר בניי כחול הים אשר לא ימד ולא יספר מרוב.
- ליל שב"ק דברים תשל"ב
- דברי רבה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע בפרשתן שההולך ומשוקע בתאוות אינו רואה אף ניסים נגלים, ואם מקדש עצמו בלימוד התורה רואה נפלאות הבורא.
 - ביאור הקרא (תהלים קיט, יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, וביאור הגמ' (עירובין יט.) רשעים אפי' בפתחה של גיהנם אינם חוזרין בתשובה.
 - הרשעים אף כשיבוא מלך המשיח ויקבץ כל ישראל יאמרו שזהו דרך הטבע, וע"ז אנו מבקשים ועינינו תראנה מלכותך.
 - רק ע"י יראת ה' זוכים לאמונה בה', וביאור הכתוב (שמות יד, לא) ויראו העם את ה' ויאמינו בה'.
 - ביאור הכתוב ובמדבר אשר ראית וכו' בכל הדרך אשר הלכתם אשר ראית אשר נשאך ה'.

יום שב"ק דברים תשל"ב

- בכל דבר שאדם עושה צריך לזכור לעשות נח"ר להשי"ת כי אין שום רשות, אלא או מצוה או עבירה.
- ביאור הכתוב ואצוה אתכם בעת ההוא על כל הדברים אשר תעשון.

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר יצחק צבי מארגירעטן הי"ו – מאנטריאל

העומד לימינינו בעבודת הקודש בלב ונפש חפיצה

לרגל שמחת הולדת הבן משה נ"י

למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר יחזקאל קליין הי"ו

לרגל שמחת הולדת הבת חוה שתחי'

למז"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבת

הרה"ח מוה"ר מרדכי יהושע גראס הי"ו

לרגל שמחת הולדת הבת אסתר שתחי'

למז"ט ובשטו"מ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז

718.431.1055